

**Чек-лист пропозицій за результатами роботи
Панельної дискусії
«Агробізнес в умовах агроекоциду:
сучасні виклики, проблеми відповідальності та уроки сталості»
в рамках VII Харківського Міжнародного юридичного форуму
(25-29 вересня 2023 року)**

Враховуючи виклики у сфері ведення агробізнесу, зумовлені веденням повномасштабної війни на території України, й виходячи із необхідності забезпечення продовольчої, агроекологічної та енергетичної безпеки держави, в ході роботи панельної дискусії сформульовано наступні висновки і пропозиції:

1. Запровадження на деокупованих територіях спеціального преференційного режиму для ведення сільськогосподарської діяльності, зокрема у сфері оподаткування, кредитування, державної підтримки для забезпечення можливості відновлення і налагодження виробничої діяльності фермерськими господарствами та іншими аграрними товаровиробниками. В умовах знищення матеріально-технічної бази, необхідності розмінування сільськогосподарських угідь, порушення логістичних шляхів аграрні виробники з деокупованих територій не здатні конкурувати з виробниками інших регіонів, непомірним для них є й податковий тягар (в тому числі, й МПЗ), кредитування недоступне через наявність податкових боргів тощо. У зв'язку з цим пропонуємо на період відновлення, строком не менше 2 років, на деокупованих територіях запровадити спеціальний пільговий режим для аграрних товаровиробників, утворивши так звані «зони незламності» (за зразком вільних економічних зон). Це забезпечить відновлення й економічний розвиток вказаних територій і захистить аграріїв від масового банкрутства. Звільнення від сплати земельного податку доцільно передбачити й для селян-власників земельних ділянок на деокупованих територіях.
2. Значну загрозу для фермерських та сімейних фермерських господарств становить перспектива прийняття законопроекту № 6013 "Про особливості регулювання підприємницької діяльності окремих видів юридичних осіб та їх об'єднань у перехідний період". Стаття 20 законопроекту забороняє створення юридичних осіб в організаційно-правових формах фермерського господарства, а стаття 22 зобов'язує власника фермерського господарства протягом п'яти років реорганізувати підприємство (злиття з господарським товариством, приєднання до господарського товариства, перетворення на господарське товариство) або його ліквідувати. Фермерські господарства – найпоширеніша організаційно-правова форма аграрного підприємництва в

Україні, до того ж успішно апробована світовою практикою, одна з найбільш ефективних і преференційних. Враховуючи викладене, законопроект № 6013 потребує значного доопрацювання, а вказані статті – виключення.

3. З метою створення ефективного правового механізму забезпечення продовольчої безпеки, недопущення поглиблення продовольчої кризи, гарантування права людини на продовольство й на захист від голоду нагальною потребою вбачається прийняття Законів України «Про продовольчу безпеку» та «Про продовольчі банки».
4. У зв'язку із необхідністю розмінування значної кількості сільськогосподарських угідь на тимчасово окупованих, деокупованих територіях та територіях, де ведуться активні бойові дії, одним із пріоритетних напрямів розвитку вітчизняного машинобудування на законодавчому рівні слід закріпити виробництво броньованих дистанційних машин для розмінування полів та сільських територій й розробити відповідну програму державного або грантового фінансування їх виробництва.
5. Нагальним постає питання не лише про відшкодування шкоди, завданої аграрним товаровиробникам внаслідок воєнної агресії РФ проти України, але й щодо встановлення відповідальності за шкоду, завдану об'єктам і ресурсам агросфери. Пропонуємо запровадити кримінальну відповідальність за дії, пов'язані з вчиненням агроєкоциду як умисного масового знищення чи отруєння об'єктів та ресурсів агросфери (грунтів, водойм, лісів, посівів, насаджень і врожаю сільськогосподарських рослин, сільськогосподарських тварин тощо), а також вчинення інших дій, що можуть спричинити агроєкологічну або продовольчу катастрофу, доповнивши Кримінальний кодекс України ст. 441-1 «Агроєкоцид».